

Tizenöt éve választottunk először szabadon

Választási plakátok 1990-ből

FOTÓ: DÖMÖTÖR MIHÁLY

Folytatás a 9. oldalról

Csongrád megyében a választások első fordulójában a legkevesebb szavazatot a Hazafias Választási Koalíció (1,06 százalék), míg legtöbbet az MDF (38,66) kapta. Már az első fordulóban képviselőnek választották Király Zoltánt (MDF) és Raffay Ernőt (MDF).

A két forduló között eldőlt, nem lesz nagykoalíció, az MDF alakíthat kormányt, az SZDSZ ellenzékebe vonul. A kampány kezdett eldurvulni, Raffay Ernő egyebek mellett bolsevista módszerekkel vádolta meg a szabad demokratákat, amit a párt visszautasított, és arra hívta fel a figyelmét, hogy ilyen kijelentéseket egy demokratának nem lenne szabad tennie. A Fidesz egyik jelöltjét, a későbbi szegedi polgármestert Berecz Jánosra emlékeztették Raffay szavai.

Április 4-e közönséges munkanap volt annak ellenére, hogy a naptárakban piros betűs ünnepnapként szerepelt. A Dél-magyarország választási külön számmal igyekezett segíteni a szavazóknak a második forduló előtt. Már a két forduló között megkezdődött a harc a megyei lapokért, közben a pártok képviselői a szegedi városházán arról tárgyaltak, hogyan képviselik el az önkormányzatiságot.

A második fordulóban tarolt az MDF. A megyében egyéni listán mandátumhoz jutott Bratinka József (MDF), Eke Károly (független), Papp Lehel György (MDF), Szabó Lajos (FKGP), Mihály Zoltán (MDF). Területi listáról bekerült a parlamentbe Grezsa Ferenc (MDF), Kószó Ferenc (MDF), Póda Jenő (MDF), Tamás Gáspár Miklós (SZDSZ) és Pintér István (FKGP). Az országos listáról lett képviselő An-

nus József (MSZP), Oláh Sándor (FKGP), Rózsa Edit (SZDSZ). (Vastagh Pál is bekerült a parlamentbe, ám mivel Szegeden akkoriban nem volt túl népszerű, szülőföldjén, Békés megyében indult.)

Megalakult az új országgyűlés

Az újonnan választott országgyűlés először 1990. május 2-án ült össze. Szűrös Mátyás, a Magyar Köztársaság ideiglenes elnöke a „Tiszelt Országgyűlés! Hölgyeim és Uraim! Kedves Vendégeink! Az Országgyűlés ünnepi és alakuló ülését megnyitom. Kérem, énekeljük el együtt a Himnuszot!” szavakkal kezdte mondandóját. Osztér Sándor elszavalt Petőfi Sándor A nemzetgyűléshez című versét, majd ismét Szűrös kapott szót, aki – miután köszöntötte a vendégeket – kijelentette: „Hazánkban politikai, hatalmi fordulat zajlik, új reményteljes kor veszi kezdetét.”

Ezután Varga Béla, a Nemzetgyűlés volt elnöke, Vörös Vince, az Ideiglenes Nemzetgyűlés és a Nemzetgyűlés volt jegyzője mondott ünnepi beszédet. Az ülés levezetését átvette a korelnök Kéri Kálmán, a jegyzői feladatokat pedig a négy legfiatalabb képviselő, Glattfelder Béla, Szelenyi Zsuzsanna, Deutsch Tamás és Wachslér Tamás látta el.

Az alakuló ülésig egyébként 383 megválasztott képviselő nyújtotta be megbízólevelét, a fennmaradó három parlamentti helyet a különböző óvások miatt csak később foglalták el.

A képviselők letették az esküt, majd tisztségviselőket választottak. A házelnök, egyúttal ideiglenes köztársasági elnök az MDF és az SZDSZ megállapodása értelmében Göncz Árpád, első számú alelnök, ezzel az országgyűlés ideiglenes elnöke Szabad György lett.

És lapunk még mindig csak 4 forint 30 fillérre került.

ÖSSZEÁLLÍTOTTA: OLÁH ZOLTÁN

SZEMLELETMÓDUNKAT A NYELVÜNK IS TÜKRÖZI

Nem szeretjük a bókokat

Nem tudunk bókolni, és bizalmatlanok vagyunk az elismerések hallatán. A dicséret teljesítményfokozó hatásáról, valamint a nyelv és a szemléletmód kölcsönhatásáról Barát Erzsébet nyelvész, kultúrakutatóval beszélgettünk.

– Választott himnuszunk szövege egyértelműen kifejezi nemzeti önképünket: ez pedig emelkedett, ugyanakkor feltűnően pesszimista is – hozott példát a szegedi egyetem angol tanszékének docense a magyar szemléletmód és nyelv közötti összefüggésre. Barát Erzsébet hozzátette: nem az a baj, hogy a kudarcainkat számon tartjuk, hanem hogy a sikereink ritkán idéződnek fel.

Sírva vigadunk

Beszédes, hogy milyen alkalmakkor szembeülünk ezzel a világlátással. Például az újév első pillanataiban, amikor ahelyett, hogy ünnepelnénk, feszes vigyázba merevedünk, és elénekeljük a nemzet viharos évszázadaira emlékeztető megzenésített költeményt. Máshol ilyenkor felszabadultan ujjonganak, egymás nyakába borulnak, és pezsgővel koccintanak az emberek. Március 15-én, amikor a forradalmi ifjúság – és az egész nemzet – sikereire emlékezhetnénk, már a segesvári csatavesztést és az aradi vértanúkat is megidézzük.

Kulturális hagyományaink veszteségtudatának átörökítésében a nyelvész szerint a család és az oktatás egyaránt meghatározó szerepet játszik. Az értékekre vonatkozó elvárásaink általában merevek és gyakorta minden örömtől mentesek. Barát Erzsébet úgy véli, ezen feltétlenül változtatni kellene.

– Ne fogjuk rájuk, hogy miattuk vagyunk pesszimisták, mert ez egyúttal azt is jelenti, hogy az „örökség” ellen semmit sem tehetünk. Dehogynem! Mechanizmusa azért működik ennire természetesen és sikeresen, mert mindenekelőtt a személyiségünkben fakad. Ezért értelmetlen az eredetét keresni, itt nincs tyúk vagy tojás. Inkább a hatásaira érdemes figyelni, és arra, hogy a változtatás milyen következményekkel járna. Ez pedig már ígéretes előrelépést jelentene. A kudarc tanulságos lehet, ám a sikereinket is számon kell tartanunk, mivel csupán belőlük meríthető erő.

A dicséret lélektana

A kultúrakutató szerint elgondolkodtató, hogy váratlan dicséret hallatán többnyire felébred a gyanakvásunk.

– Akkor is visszautasítjuk azokat, ha nem negatív nyelvi eszközökkel fogalmazódnak meg, például: „Ezt jól csináltad!” – mond jellemző szöveget Barát Erzsébet. – Óvatosak leszünk, ha a személyünket vagy a helyzetünket illető bókban nincsen tagadószó, sem lekicsinylő, sem évődő jelző. Ilyenkor ritkán bólintunk rá, hogy „igen, én is úgy érzem, rendben vagyok.” Ehelyett az ösztöneink azt diktálják, hogy a jelentőségét tompítva, árnyaljuk a dicséretet. Gyakran éppen az ellenkezőjét állítjuk, amikor így válaszolunk: „Tálán! Nem is tudom...” Sőt: „Á, dehogy!”

Azt is fontosnak tartja megvizsgálni a kutató, milyen tulajdonságokat ismerünk el, és nem csak azt, hogy milyen reakciókat váltunk ki.

Jellemző lehet, hogy kinél mit méltányolunk. A vizsgálódások során kiderült például, hogy amikor a férfiak megdicsérik a partnereiket, akkor szinte kizárólag a külsejükre tesznek pozitív megjegyzéseket: „Jól nézel ki, szexi vagy, hódítónak talállak.” A nők intellektuális képességét szinte egyáltalán nem hangsúlyozzák. Ez leggyakrabban kritikaként jut kifejezésre, különösen amikor az elvárásokhoz képest alulteljesítenek: „Jaj, de buta vagy! Tehetségtelen. Hogy mondhattál ekkora ostobaságot?! Nem is jól emlékszel...”

A külső megjelenésre kapott bókra – „De jól áll ez a ruha!” – adott válasz többnyire elbagatellizáló: „Ezeréves darab. Leértékelésen vettem. A húgom megunta, és nekem adta. Kölcsönkértem a koleszban.” Mintha nem hinnénk el, vagy nem illene azt mondani, hogy „szerintem is jól áll, köszönöm!” Az angolszász kultúrákat ismerő tanár úgy tapasztalta, hogy ha valaki ott így válaszolna, azt hinnék, valami baja van. Zavarba jönnének a tiltakozás miatt, s nem értenék, mivel önbizalomhiánynak tűnne. A bizonytalanság kialakulásában a családi háttérrel túl nálunk az iskolának is meghatározó a szerepük.

– Oktatásunk teljesítményelvű, vagyis a tanárok hatéves korunktól kezdve elsősorban a hibáinkra mutatnak rá, és a kijavításukra ösztönöznek – összegezte hosszú éveken át szerzett tanári tapasztalatait a kutató. – Dolgozatainkat ríktó pirossal bírálják felül, hatalmas felkiáltójelekkel, át- és aláhúzásokkal minősítik. Megannyi jel, melyek félreérthetetlenül a tudunkra adják a fogyatékoságainkat. Miért ne lehetne más színű a toll?! Dicséret is legyen a véleményben! Nálunk a tanítás nem arra koncentrál elsősorban, hogy a gyerek megerősítést kapjon: „Ezt nagyon jól csinálod! Erre menj!” A tiltás és az elutasítás röviden és tömören kifejezhető, míg a továbblépésben iránymutató elismerés kifejezése lényegesen összetettebb. Ez azonban csak látszólag idő kérdése, valójában ez esetben is egy tradicionális szemléletmódról és gyakorlathoz van szó. Mintha nem lennének hosszú távú stratégiáink. Most és nagyon gyorsan kell dönteni. Nincs elég idő körbejárni a problémákat. Rövid távon és tilalomfák között botladozunk.

Nőnemű tereink

A hagyományos felfogás a nő – a feleség és anya – feladatának tekinti a család működtetését. Ebből következően a zavarokat legfőképpen az ő hibájuknak tudják be. Így a családi háttérrel hibáztatva – közvetve vagy nyíltan – őket okoljuk, amikor az elégedetlenségünknek adunk hangot. Az amúgy is folyamatosan megfelelési gondokkal küszködő asszonyok ezzel otthon is azt kapják a fejükre, hogy mennyire kevesek. Hogy mennyire rosszszul működnek. Pozitív életérzés nélkül pedig képtelenség a problémákon felülemelkedni.

Az óvodát és az iskolát ugyancsak nőnemű térnek nevezte a kutató. Amíg alapvetően gyerekgondozással foglalkoztak a pedagógusok, „női feladatként” beszéltek a szerepükről. Ezért a pedagógus pálya elnökesedését nem lehet bajként emlegetni. Ezzel viszont a családban és az oktatásban egyaránt a nők vállára pakoljuk a felelősséget. A család, az általános és középiskola nőnemű tértként az elvárások szerint a helyén marad. Ezért nem változik semmi.

DOMBAI TÜNDE

Március 15-i megemlékezés a szegedi Dóm téren. A forradalom győzelmének évfordulóján a vereséget is megidézzük

FOTÓ: SCHMIDT ANDREA

● SZEMKÖZT

Kijátszható a koldusrendelet

Szerda esténként látható a Városi Televízió és a Dél-magyarország közös műsora, a Szemközt. A legutóbbi adásban Pintér Ferenc önkormányzati képviselőt, a jogi bizottság elnökét Vass Imre szerkesztő-riporter és Oláh Zoltán, lapunk főmunkatársa kérdezte az úgynevezett koldusrendeletéről, amely a város egyes területein megtiltja a kéregetést.

MUNKATÁRSUNKTÓL

– Számítottam arra, hogy a rendeletmódosítás országos visszhangot vált ki. Az elmúlt hetekben rengeteg vélemény fogalmazódott meg, köztük számos kritikai megjegyzés is. Elismerem, nem biztos, hogy tökéleteset alkottunk, majd kiderül. Egyébként szívesen vettem volna bármilyen javaslatot akár bal-, akár jobboldalról, magam terjesztettem volna be, de eddig egy sem érkezett – jelentette ki Pintér Ferenc szegedi önkormányzati képviselő (Centrum Párt) a kérdésre, számítottak-e arra, hogy a koldusrendeletként ismert jogszabály viharokat fog kavarni.

Pintér Ferenc, a jogi bizottság elnöke Szondi Illdikó (MSZP) és Szőke Péter (MSZP) képviselővel együtt terjesztette be a közterület-használat rendjéről szóló rendelet módosítását. Bár előzetesen nem készültek felmérések,

hogy a szegediek egyetértének-e a koldusok kitiltásával, Pintér szerint ez mégsem azt jelenti, hogy három belvárosi képviselőnek nem tetszettek a kéregetők, és ezért fogadtatták el a rendeletmódosítást a közgyűléssel.

A Centrum Párt képviselője azt is cáfolta, hogy a város vezetése bizonytalan lenne a közgyűlési döntés végrehajtásában. Szerinte nem ez a magyarázata, hogy kétszeri halasztás után, egyelőre április végéig, nem szereznek érvényt az előírásoknak. A jogi bizottság elnöke nem értett egyet azokkal a véleményekkel, amelyek szerint a koldusok kitiltása a város egyes területeiről emberi jogokat sértene. A koldusok valószínűleg maradnak a városban, csak máshol kéregetnek, „másokat zavarják”. Pintér Ferenc azt mondta, a koldulás világszerte is jelen van, egyelőre sehol nem fedezték fel az ellenszert.

– Talán Szegednek sikerült megtennie az első lépést – jegyezte meg a jogi bizottság elnöke.

A képviselő szerint nekik a rendeletmódosítással az volt az elsődleges céljuk, hogy segítsenek azokon az embereken, akik kéregetésre kényszerülnek. Pintér Ferenc ugyanakkor azt elismerte, hogy, mint minden jogszabály, ez a rendelet is kijátszható. Például ha a kéregetők beszereznek valamilyen zeneszerszámot és „zenélnék”, akkor maradhatnak.